

KØBENHAVNS UNIVERSITET

Til Folketingets Udlændinge- og integrationsudvalg

Christiansborg

28. FEBRUAR 2017

INSTITUT FOR NORDISKE STUDIER
OG SPROGVIDENSKAB
DANSK SOM ANDETSPROG

NJALSGADE 120
2300 KØBENHAVN S

DIR 35329309

amfast@hum.ku.dk

Hørings svar

ad:

Lov om ændring af lov om danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl. og forskellige andre love (Mere virksomhedsrettet danskuddannelse til voksne udlændinge, krav om mellemkommunal aftale ved midlertidig boligplacering af flygtninge i en anden kommune m.v.)

Høringsfrist 2. marts 2017 kl. 12.

Selv om Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, som uddanner dansklærere til voksenundervisning af udlændinge, ikke er oplyst høringspart, ønsker vi med denne skrivelse at gøre opmærksom på en række forhold som netop denne forpligtelse gør det muligt for os at se i det foreliggende lovforslag. Det drejer sig om nogle mulige uhensigtsmæssige konsekvenser af forslaget i forhold til sikring af tilstrækkelige underviserkvalifikationer til varetagelse af danskuddannelsen.

Selve lovforslagets opdeling af danskuddannelseskursister i I-kursister og S-kursister har vi som sådan ingen indvendinger imod. Det har vi til gengæld til den medfølgende afskaffelse af den særlige efteruddannelse for undervisere på disse danskuddannelser. I bemærkningerne til lovforslaget fremgår det side 13, at

”Endelig afskaffes det nuværende krav om overbygningsuddannelse til undervisere i dansk som andetsprog for lærere på danskuddannelser, og sprogcentre skal inden for afgrænsede emner som fx fagsprog og introduktion til arbejdsmarkedet have mulighed for at anvende lærere med andre pædagogiske forudsætninger. Det kan fx være erhvervsvejledere. Samtidig sigter regeringen mod at etablere en kortere pædagogikumuddannelse af en varighed

på ½ år, hvor der i højere grad er fokus på praktiske undervisningskompetencer. Denne del af aftalen ændrer ikke ved, at der fortsat skal stilles krav om, at undervisere skal have de fornødne faglige og pædagogiske forudsætninger for at undervise voksne udlændinge i dansk som andetsprog for voksne. Men det vil kunne give en uddannelse, hvor der i langt højere grad er fokus på pædagogisk praksis, ligesom det skønnes at give mere relevante lærerkompetencer og øgede muligheder for effektiv ressourceudnyttelse på sprogcentre. De ændrede kvalifikationskrav til undervisere på danskuddannelse til voksne udlændinge udmøntes administrativt ved bekendtgørelsesændring.” (bemærkninger til forslaget s. 13)

Vi finder i forslagets bemærkninger intet sagligt belæg for at der skulle være brug for at ændre lærernes kvalifikationer på den omtalte måde, nemlig i realiteten at sænke de gældende kvalifikationskrav for de undervisere, som skal levere danskuddannelsen. Så meget desto mere som det fremgår at:

”Hverken lovforslaget eller de øvrige initiativer i aftalen ændrer derfor ved slutniveauet i undervisningen eller ved niveauet for de afsluttende danskprøver. Det vil sige, at undervisningen fortsat skal føre op til niveauet for de afsluttende danskprøver, der gælder i dag.” (bemærkninger til forslaget s. 11)

Den videreuddannelse vi og andre universiteter tilbyder er fortsat relevant i sit nuværende omfang på 60 ECTS. Det er også under en revideret lovgivning den uddannelse, der skal gøre det muligt for danskundervisere at føre kursisterne bedre gennem danskforløbet, der skal forbedres - ikke forringes.

Vores holdninger kan opsummeres i tre punkter, som vi begrundet og uddyber i det følgende:

1. Vi mener ikke det er sandsynliggjort, at en forringelse af efteruddannelsen af lærere vil fremme en mere effektiv danskundervisning, der kan gøre I-kursister hurtigere klar til selvforsørgelse. Vi mener tværtimod hurtigere integration kræver større og bedre lærerkvalifikationer.
2. Varetagelse af danskundervisning for voksne udlændinge er en specialopgave, som bør varetages af personer, som har de fornødne faglige og pædagogiske kvalifikationer. Det kan naturligvis foregå i tæt samarbejde med andre professionelle, som har særlige kvalifikationer i forhold til arbejdsmarkedsrettede initiativer.
3. Langt størstedelen af sprogcentrenes kursister er selvforsørgende (S-kursister) og det forekommer ubegrundet at beskære efteruddannelseskravet til også *deres* danskundervisere under henvisning til I-kursisters problemer med at blive selvforsørgende.

- lærer kvalifikationer,
- hvem der kan undervise og
- proportionalitet i forslaget.

Vi vil afslutningsvis foreslå andre løsninger, som kan sikre kvaliteten af den undervisning der kan tilbydes. Vi håber disse løsninger kan indarbejdes i de bekendtgørelsesændringer, som skal følge lovforslaget.

Ad 1: Lærerkvalifikationer

Det foreslås at den nuværende efteruddannelse i Dansk som Andetsprog halveres til en kortere pædagogikumuddannelse af ½ års varighed (svarende til 30 ECTS) med fokus på praktiske undervisningskompetencer. Men der ændres ikke ved kravet om at undervisere skal have de fornødne faglige og pædagogiske forudsætninger for at undervise i dansk som andetsprog for voksne. Men det er at bede om en løsning på cirkelns kvadratur: Den nuværende étårige overbygningsuddannelse (Uddannelse til Underviser i Dansk som Andetsprog for Voksne (herefter DAV)) består pt. af fire moduler à 15 ECTS, som giver en grundig indføring i såvel pædagogiske som sproglige og kulturelle aspekter af undervisningen i dansk som andetsprog. Forslaget vil således halvere uddannelsesstiden samtidig med at faglige og pædagogiske forudsætninger fastholdes. Det vil efter vores bedste vurdering afmontere næsten 20 års målrettet arbejde for at uddanne en kvalificeret undervisningsstab inden for det konkrete uddannelsesområde. Det vil sætte kvaliteten af undervisningen tilbage til det utilstrækkelige niveau vi kendte før år 2000, et niveau som blandt andet var med til at give voksne udlændinges danskundskaber et dårligt ry. Det gjorde det svært at indgå i såvel job som sociale kontekster på linje med indfødte, dansktalende borgere. Med andre ord: Det vil uvægerlig gå ud over integrationen.

Af lovforslaget fremgår det at man ønsker at få I-kursister hurtigere ud på arbejdsmarkedet for at de kan blive selvforsørgende. En sådan målsætning kan man dårligt være imod, men det kræver bedre uddannede undervisere, længere uddannede undervisere med større specialistviden om arbejdsmarkedets krav om danskundskaber og ikke en sænkning af kravene. Tilrettelæggelsen af en hurtigere progression i dansktilegnelsen forudsætter, at underviseren ved, hvilke pædagogiske muligheder der egner sig bedst til at understøtte og fremme danskfærdighederne hos voksne. Man ville nok have svært ved at forestille sig at fx et krav om at matematikstuderende skulle

blive hurtigere færdige med et kursus ville kunne fremmes ved at halvere deres underviseres uddannelse!

SIDE 4 AF 7

Vi mener ikke det er sandsynliggjort at en forringelse af efteruddannelsen af lærere vil fremme en mere effektiv danskundervisning, der kan gøre I-kursister hurtigere klar til selvforsørgelse. Vi mener tværtimod hurtigere integration kræver større lærer kvalifikationer.

Ad 2: Hvem kan undervise?

Gennem de seneste 20 år har det gennem lovgivningen på området været fastslået at undervisere i dansk som andetsprog for voksne skulle have gennemgået den étårige DAV-uddannelse eller på anden vis have tilsvarende kvalifikationer. Disse krav var begrundet i et ønske om at professionalisere et undervisningsområde, som hidtil havde været kendetegnet af en meget lav grad af specialiseret faglighed. I årene forud for den nuværende lovgivning havde undervisningen i dansk som andetsprog bevæget sig fra at høre til under fritidsloven over uddannelsesloven til nu at høre til under udlændinge- og integrationsministeriet og uddannelsen af undervisere havde bevæget sig fra at være et kort indvandrerlærerkursus til at blive en specialiseret uddannelse, som kunne fremme kvaliteten af den udbudte danskundervisning væsentligt. Dermed var mange års praksis med at lade folk med lidt eller ingen indsigt i, hvordan man lærer et nyt sprog som voksen, varetage danskundervisningen langt om længe afskaffet. Manglende viden om hvordan man lærer et nyt sprog som voksen giver ikke blot mangelfuld undervisning, men i mange tilfælde også tilfældige og dårlige resultater, som ene og alene kan føres tilbage til en lærer, som ikke har begreb skabt om de mest basale forhold inden for faget. Det skulle vi nødig tilbage til.

I bemærkningerne til lovforslaget forestiller man sig at fx erhvervsvejledere med et halvt års pædagogikumuddannelse skal kunne forestå danskundervisningen. Man forestiller sig ligeledes at virksomheder af en vis størrelse selvstændigt kan få lov at tilrettelægge danskundervisningen. Vi kender allerede dette fænomen fra fagmiljøet, hvor man ansættes som sprogkonsulent for at varetage egentlig undervisning i dansk som andetsprog. Lad os sige det klokkeklart: man bliver ikke den fødte danskunderviser af at have dansk som modersmål. At være underviser i dansk som andetsprog er lige så specialiseret en uddannelse som at være erhvervsvejleder eller HR-medarbejder. Der ligger en faglighed bag, og det er skuffende, at man i bemærkningerne tilsyneladende ikke har konsulteret personer med særlig viden om dette område.

Varetagelse af danskundervisning for voksne udlændinge er en specialopgave, som bør varetages af personer, som har de fornødne faglige og pædagogiske kvalifikationer. Det kan naturligvis foregå i tæt samarbejde med andre professionelle, som har særlige kvalifikationer i forhold til arbejdsmarkedsrettede initiativer.

Ad 3: Proportionalitet

Det forekommer hensigtsmæssigt at opdele kursister på danskkurserne for voksne udlændinge efter, hvorvidt de er i et integrationsforløb eller om de er selvforsørgende, sådan som det foreslås. Vi har naturligvis også fuld forståelse for at det politiske ønske om, at så mange nye borgere som muligt bliver selvforsørgende forholdsvis hurtigt. Men vi kan simpelthen ikke forstå, hvordan Ministeriet kommer frem til at en halvering af den nuværende læreruddannelse skulle kunne fremme dette overordnede mål.

I-kursister udgør under 10 % af alle kursister på sprogskolerne. Det virker ikke begrundet at beskære læreruddannelsen på basis af så lille en gruppe kursister.

Deloitte-rapportens (november 2016) forslag om at afskaffe læreruddannelsen estimeres at give en besparelse på ca. 55. mio. Det virker heller ikke begrundet, idet der er tale om en efteruddannelse, som underviserne selv betaler. Kun ganske få steder tilbyder ansættelsesstedet at betale hele eller dele af uddannelsen. Det er derfor ikke overbevisende, at en beskæring af uddannelseslængden vil medføre besparelser i nærheden af rapportens estimat.

I samme Deloitte-rapport anfører kun 3 sprogskoler ud af 66 adspurgte, at de ikke kan se en sammenhæng mellem undervisers kvalifikationsniveau og kursisternes progression. Det virker ikke begrundet, at et mindretal af adspurgte sprogskoler kan diktere linjerne i en ændret praksis på hele læreruddannelsesområdet og derigennem risikere at påføre generelle skader på integrationsindsatsen.

Og endelig anfører forfatterne af samme Deloitte-rapport, at de ikke finder en sammenhæng mellem modullængde, timetal og kursisternes progression. Dette bruges som begrundelse for at anbefale ændringer i læreruddannelsen. Rapporten finder ingen sammenhæng mellem lærernes kvalifikationsniveau og antallet af timer pr. modul. Det virker ikke begrundet at betragte undervisers kvalifikationsniveau, timetal og modullængde som indbyrdes afhængige, for det er - når alt kommer til alt - kommunerne selv, som fastsætter

rammerne for fx modullængder på danskuddannelsen. Det er – selv om det kunne være dejligt – *stadig* ikke underviserne i dansk som andetsprog, som fastlægger rammerne for danskundervisningen af voksne udlændinge.

Langt størstedelen af sprogcentrenes kursister er selvforsørgende (S-kursister) og det forekommer ubegrundet at beskære efteruddannelseskravet til også deres danskundervisere under henvisning til I-kursisters problemer med at blive selvforsørgende.

Forslag til alternative tiltag, som kan fremme implementeringen af Lovforslagets målsætninger.

Afslutningsvis vil vi foreslå følgende tiltag i forbindelse med uddannelse af undervisere i dansk som andetsprog for voksne udlændinge:

1. den eksisterende efteruddannelses omfang på 60 ECTS fastholdes i en revideret udformning, som kan opfylde målsætningen om mere arbejds-markedsrettet undervisning for I-kursister.
2. undervisere i dansk som andetsprog for I-kursister på modul 1 og 2 skal fortsat have såvel en sprogfaglig uddannelse som den eksisterende efteruddannelse.
3. hjælpeundervisere med særlig indsigt i erhvervsvejledning skal som minimum have et ½ års specialisering i andetsprogsfaglige og -pædagogiske forhold.
4. virksomheder og jobcentre samarbejder med undervisere med kvalifikationer svarende til den nuværende efteruddannelse om tilrettelæggelse af danskundervisning for voksne udlændinge.

Det er vores håb at de besluttende politikere og myndigheder vil tage vores bekymringer alvorligt, og genoverveje planerne om afskaffelse eller beskæring af de nuværende krav til underviserkvalifikationer på området for danskuddannelse for voksne udlændinge. Vi står som samfund over for en vigtig opgave med beskæftigelse og integration af nye borgere med dansk som andetsprog, men en forringelse af læreruddannelsen vil snarere skrue tiden tilbage til det niveau vi kender fra 1970'erne, hvor mange udenlandske arbejdstagere kun i ringe grad kom til at beherske dansk i et omfang, som gjorde dem til velintegrerede og fuldgyldige borgere. Vi mener ikke vort samfund (eller vore nye borgere) kan være tjent med en tilbagevenden til de dårlige, gamle dage.

Med venlig hilsen

SIDE 7 AF 7

Juni Søderberg Arnfast

Juni Søderberg Arnfast

Lektor i Dansk som Andetsprog, koordinator for uddannelserne inden for
Dansk som fremmed- og andetsprog

John Edelsgaard Andersen,

John Edelsgaard Andersen,

Instituleder, lic.phil., Københavns Universitets Institut for Nordiske Studier
og Sprogvidenskab

Frans Gregersen

Frans Gregersen,

professor i Dansk sprog, Københavns Universitet

Anne Holmen

Anne Holmen,

professor i parallelsproglighed, Københavns Universitet

John Tøndering

John Tøndering

Studieleder, Københavns Universitets Institut for Nordiske Studier og
Sprogvidenskab